

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 26. helmikuuta 2015
(OR. en)

6594/15

ENER 50
CLIMA 20
AGRI 83
COMPET 66
TRANS 64
ENV 97
ECOFIN 141
RELEX 164
TELECOM 56
CONSOM 39

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	26. helmikuuta 2015
Vastaanottaja:	Uwe CORSEPIUS, Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin
Kom:n asiak. nro:	COM(2015) 80 final
Asia:	ENERGAIUNIONIPAKETTI KOMISSIO TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE JA EUROOPAN INVESTOINTIPANKILLE Joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskeva puitestrategia

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja – COM(2015) 80 final

Liite: COM(2015) 80 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 25.2.2015
COM(2015) 80 final

ENERGIAUNIONIPAKETTI

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE
JA EUROOPAN INVESTOINTIPANKILLE**

**Joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa
koskeva puitestrategia**

1. MIKSI ENERGIAUNIONI TARVITAAN

Häiriötä kestävän energiaunionin ja sen ytimessä olevan kunnianhimoisen ilmastopolitiikan tavoitteena on tarjota EU:n kuluttajille – kotitalouksille ja yrityksille – varmaa, kestävää, kilpailukykyistä ja kohtuuhintaista energiaa. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää Euroopan energiajärjestelmän perusteellista muuttamista.

Visiona on energiaunioni, jossa jäsenvaltiot ymmärtävät olevansa riippuvaisia toisistaan vakaan energiansaannin turvaamiseksi kansalaisilleen. Se perustuu todelliseen solidaarisuuteen ja luottamukseen. Kansainvälisissä asioissa energiaunionilla on yksi, yhteinen linja.

Visiossa on kyse koko mantereen kattavasta integroidusta energiajärjestelmästä, jossa energia kulkee vapaasti yli valtioiden rajojen, joka perustuu kilpailuun ja resurssien parhaaseen mahdolliseen käyttöön ja jossa energiamarkkinoita säännellään tarvittaessa tehokkaasti EU:n tasolla.

Energiaunioni on kestävä, vähähiilinen ja ilmastoystävällinen talous, joka on suunniteltu pitkälle aikavälille.

Siihen kuuluvat vahvat, innovatiiviset ja kilpailukykyiset eurooppalaiset yritykset, jotka kehittävät ne innovatiiviset tuotteet ja teknologian, joita tarvitaan energiatehokkuuden ja vähähiilisen teknologian tarjoamiseen Euroopassa ja sen ulkopuolella.

Siihen kuuluu myös eurooppalainen työvoima, jolla on tulevaisuuden energiajärjestelmän rakentamisen ja hallinnan edellyttämä osaaminen.

Sijoittajien luottamus saavutetaan hintasignaaleilla, jotka kuvastavat pitkän aikavälin tarpeita ja poliittisia tavoitteita.

Ennen kaikkea visiossa on kyse energiaunionista, jonka keskiössä ovat kansalaiset, jotka sitoutuvat energiajärjestelmän muutokseen, saavat uusista teknologioista hyötyä energialaskujensa pienentyessä ja osallistuvat aktiivisesti markkinoiden toimintaan, ja jossa suojellaan heikoimmassa asemassa olevia kuluttajia.

Jotta tavoite voidaan saavuttaa, on luovuttava fossiilisia polttoaineita käyttävästä taloudesta, jossa energiahuolto perustuu keskitettyyn, tarjontapuolen lähestymistapaan ja joka on riippuvainen vanhasta teknologiasta ja vanhentuneista liiketoimintamalleista. On lisättävä kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla heille tietoa ja valinnanvaraa ja luomalla joustavuutta kysynnän ja tarjonnan hallintaan. On siirryttävä pois hajanaisesta järjestelmästä, jolle ominaisia piirteitä ovat kansallisten toimintalinjojen koordinoimattomuus, markkinaesteet ja energian suhteen eristyksissä olevat alueet.

Euroopan energiajärjestelmä lukuina

Tuoreimpien tietojen mukaan EU toi muualta 53 prosenttia kuluttamastaan energiasta. Energiantuonnin kustannukset olivat noin 400 miljardia euroa. Se tekee EU:sta maailman suurimman energian tuojan. Kuuden jäsenvaltion koko kaasuntuonti on yhden ainoan ulkopuolisen toimittajan varassa, joten kyseiset valtiot ovat liian alttiita tarjontahäiriöille. On

myös arvioitu, että aina kun energiansäästö kasvaa yhdellä prosentilla, kaasuntuonti vähenee 2,6 prosentilla.¹ EU:n asuntokannasta 75 prosenttia on energiankulutukseltaan tehontonta, ja 94 prosenttia liikenteestä on riippuvaista öljytuotteista, joista 90 prosenttia on tuontitavaraa. Koko EU:ssa käytettiin vuoden aikana yli 120 miljardia euroa – suoraan tai välillisesti – energiatukiin, joille ei usein ole perusteita.² EU:ssa on investoitava energia-alaan yli biljoona euroa jo pelkästään vuoteen 2020 mennessä³.

Euroopan maiden sähkön tukkuhinnat ovat alhaisella tasolla, vaikka ne ovat edelleen 30 prosenttia korkeampia kuin Yhdysvalloissa. Samaan aikaan kotitalouksien maksamat sähkön verolliset hinnat nousivat keskimäärin 4,4 prosenttia vuosien 2012 ja 2013 välisenä aikana. Kaasun tukkuhinnat ovat edelleen yli kaksi kertaa korkeampia kuin Yhdysvalloissa.⁴ Hintaero muihin talouksiin nähden vaikuttaa EU:n teollisuuden, erityisesti paljon energiaa kuluttavien tuotannonalojen, kilpailukykyyn.

Euroopan uusiutuvan energian toimialan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on 129 miljardia euroa, ja ne työllistävät yli miljoona ihmistä.⁵ EU:n yrityksillä on 40 prosentin osuus kaikista uusiutuvia energialähteitä koskevaan teknologiaan liittyvistä patenteista.⁶ Haasteena on säilyttää Euroopan maailmanlaajuinen johtoasema uusiutuvaan energiaan kohdistuvissa investoinneissa.⁷

Nykyisin Euroopan unionilla on Euroopan tasolla vahvistettuja energiasääntöjä, mutta käytännössä sillä on 28 kansallista sääntelykehystä. Tämä ei voi jatkua. Tarvitaan yhdenmetyt energiamarkkinat, jotta voidaan lisätä kilpailua, tehostaa markkinoiden toimintaa hyödyntämällä paremmin energiantuotantolaitoksia eri puolilla EU:ta ja saada kuluttajahinnoista kohtuullisia.

Vähittäismarkkinat eivät toimi asianmukaisesti. Monilla kotitalouksilla on liian vähän mahdollisuuksia valita energiantoimittajansa ja hallita energiakustannuksiaan. Liian suurella osuudella EU:n kotitalouksista ei ole varaa maksaa energialaskujaan.

Energiainfrastruktuuri vanhennee eikä se sovellu uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan tuotantoon, joka lisääntyy jatkuvasti. Investointien houkuttelevuus on tarpeen, mutta markkinoiden nykyinen rakenne ja kansalliset politiikat eivät toimi oikeanlaisina kannustimina eivätkä tarjoa riittävää ennustettavuutta mahdollisille sijoittajille.

Energiasaarekkeita on edelleen olemassa, sillä monia markkinoita ei ole riittävällä tavalla liitetty yhteen naapureidensa kanssa. Tämä nostaa kuluttajien maksettavaksi tulevia hintoja ja aiheuttaa haavoittuvuutta energiaturvallisuuden suhteen.

EU on edelleen innovoinnin ja uusiutuvan energian edelläkävijä, mutta muu maailma kuroo eroa umpeen nopeasti, ja eräiden puhtaiden, vähähiilisten teknologioiden suhteen etumatkaa on jo menetetty.

¹ Tiedonanto ”Energiatohokkuus ja sen myötävaikutus energiavarmuuteen ja vuoteen 2030 ulottuviin ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin”, COM(2014) 520.

² Euroopan energiavarmuusstrategia, COM(2014) 330.

³ Komission arviot. Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n arvioiden mukaan tuotantoon, kuljetukseen ja jakeluun tarvitaan 1,3 biljoonaa euroa vuoteen 2025 mennessä.

⁴ Energian pääosaston laskelmat, jotka perustuvat Platts-markkinaselvityksiin ja vuoden 2014 alkupuoliskoa koskeviin IEA:n tietoihin.

⁵ Eur’Observeur 2014 -raportti.

⁶ Vertaa EU:n osuus kaikista maailmanlaajuisista patenteista, joka on 32 prosenttia.

⁷ UNEP-BNEF Global Trends in Renewable Energy Investments 2014.

Lisäämällä investointeja maailmanlaajuisesti kilpaileviin huipputeknologian yrityksiin vakaiden toimintalinjojen avulla saadaan luotua työpaikkoja ja kasvua Eurooppaan. Se synnyttää uusia liiketoiminta-aloja, uusia liiketoimintamalleja ja uudenlaisia työnkuvia. Tällaisella muutoksella on syvälinen vaikutus kaikkien energiajärjestelmän toimijoiden, myös kuluttajien, rooliin.

Euroopan on tehtävä oikeat valinnat nyt. Jos EU jatkaa nykyisellä linjalla, vähähiiliseen talouteen siirtymisen vääjäämättömästi eteen tulevaan haasteeseen on entistäkin vaikeampi vastata niiden taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien kustannusten vuoksi, joita hajanaiset kansalliset energiamarkkinat aiheuttavat. Öljyn ja kaasun alhaiset nyky hinnat – niin kauan kuin ne pysyvät alhaisina – yhdistettynä puhtaampien energiamuotojen laskeviin hintoihin, EU:n vahvaan ilmastopolitiikkaan ja uusien teknologioiden käyttöönottoon ovat ainutlaatuinen tilaisuus, johon olisi tartuttava EU:n energiapolitiikan ohjaamiseksi oikeaan suuntaan eli kohti energiaunionia.

2. TULEVAT TOIMET

Energiaunionistrategiassa on viisi toisiaan vahvistavaa ja toisiinsa läheisesti liittyvää *ulottuvuutta*, joiden tarkoituksena on parantaa energiaturvallisuutta ja tehdä energiasta kestävämpää ja kilpailukykyisempää:

- Energiaturvallisuus, solidaarisuus ja luottamus;
- Täysin yhdentyneet EU:n energiamarkkinat;
- Energiatehokkuus hillitsemässä kysyntää;
- Vähähiiliseen talouteen siirtyminen, ja
- Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky

2.1. Energiaturvallisuus, solidaarisuus ja luottamus

Komissio selitti toukokuussa 2014 antamassaan energiavarmuusstrategiassa⁸, miten EU on edelleen alttiina ulkoisille energiahäiriöille, ja kehotti kansallisen ja EU:n tason poliittisia päättäjiä tekemään kansalaisille selväksi, mitä valintoja on tehtävä, jotta riippuvuutta tietyistä polttoaineista, energiantoimittajista ja toimitusreiteistä voidaan vähentää. Energiaunioni pohjautuu kyseiseen strategiaan.

Euroopan energiaturvallisuuden keskeisiä tekijöitä ovat energian sisämarkkinoiden loppuunsaattaminen ja energiatehokkaampi kulutus. Siihen tarvitaan enemmän avoimuutta ja enemmän solidaarisuutta ja luottamusta jäsenvaltioiden välillä. EU:n energiaturvallisuus on tiiviisti sidoksissa sen naapurimaihin.

Yhteiset lähestymistavat energia-alalla voivat vahvistaa kaikkia Euroopan unionin osia esimerkiksi toimitusvaikeuksien tai -häiriöiden tapauksessa. Solidaarisuuden henki energiakysymyksissä mainitaan nimenomaisesti perustamissopimuksessa, ja sillä on keskeinen sija energiaunionissa.

Energiansaannin monipuolistaminen (energialähteet, toimittajat ja reitit)

⁸ COM(2014) 330.

Viime kuukausien poliittiset haasteet ovat osoittaneet, että energialähteiden, energian toimittajien ja toimitusreittien monipuolistaminen on ensiarvoisen tärkeää turvallisen ja kestäväan energiahuollon varmistamiseksi Euroopan kansalaisille ja yrityksille, jotka odottavat saavansa energiaa kohtuullisin ja kilpailukykyisin hinnoin minä tahansa ajankohtana. Kaasutoimitusten monipuolistamiseksi on tehostettava työtä eteläisen kaasukäytävän edistämiseksi, jotta Keski-Aasian maat pystyisivät viemään kaasuaan Eurooppaan. Pohjois-Eurooppaan perustettavat useiden energiantoimittajien yhteiset nesteytetyn kaasun terminaalit parantavat huomattavasti toimitusvarmuutta. Tätä esimerkkiä olisi seurattava Keski- ja Itä-Euroopassa ja Välimeren alueella, missä on valmisteilla Välimeren kaasukaupan keskus.

Kaasun toimittaminen EU:hun uusista lähteistä edellyttää infrastruktuuria, jonka rakentamiseen vaaditaan useita yhteistyökumppaneita, ja se on sekä monimutkaista että kallista. Näiden ongelmien ratkaiseminen edellyttää päättäväistä toimintaa EU:n tasolla. Komissio vahvistaa tukeaan tälle prosessille hyödyntämällä kaikkia käytettävissä olevia unionin rahoitusvälineitä, erityisesti tulevaa Euroopan strategisten investointien rahastoa (ESIR), ja ottamalla siihen täysipainoisesti mukaan eurooppalaiset rahoituslaitokset. Tarvittavan infrastruktuurin on kuitenkin oltava olemassa myös EU:n sisällä, mukaan lukien mahdollisuus vastakkaisvirtauksiin, jotta kaasua voidaan toimittaa sinne, missä sitä tarvitaan.

Tarkoituksena on tutkia nesteytetyn maakaasun (LNG) kaikki mahdollisuudet, mukaan lukien sen käyttö varaenergiana kriisitilanteissa, jolloin Eurooppaan ei saada riittävästi kaasua nykyisen putkiston kautta. Nesteytetyn maakaasun kaupan lisääntyminen edistää maakaasun maailmanlaajuisten hintojen lähentymistä. Nesteytetyn maakaasun hinnat ovat viime vuosina olleet putkikaasun hintoja korkeampia, mikä johtuu etenkin nesteytyksen, uudelleen kaasuunnuttamisen ja kuljettamisen korkeista kustannuksista sekä Aasian kysynnästä. Näiden kysymysten ratkaisemiseksi komissio aikoo laatia kattavan LNG-strategian, jossa tarkastellaan myös välttämätöntä liikenneinfrastruktuuria, jolla nesteytetyn maakaasun yhteyspisteet liitetään sisämarkkinoihin. Samassa yhteydessä käsitellään myös kaasun varastoinnin mahdollisuuksia Euroopassa sekä sääntelykehystä, joka tarvitaan talven varalta riittävän kaasuvaramon takaamiseksi. Komissio pyrkii myös poistamaan esteitä nesteytetyn maakaasun tuonnilta Yhdysvalloista ja muilta LNG:n tuottajilta.

EU:n tuontiriippuvuuden ja maailmanlaajuisten ilmastomuutoshaasteiden vuoksi EU:ssa on tarpeen toteuttaa lisätoimenpiteitä öljynkulutuksen vähentämiseksi. Öljyn hinnat ovat tällä hetkellä alhaisia ylituotannon sekä kulutuksen vähenemisen ja energiatehokkuuden paranemisen myötä⁹.

EU on erittäin riippuvainen ydinpolttoaineen ja siihen liittyvien palvelujen tuonnista niihin jäsenvaltioihin, joissa ydinenergia on osa energiapalettia. Saannin monipuolistaminen on tärkeää toimitusvarmuuden turvaamiseksi. Komissio päivittää ja tiukentaa vaatimukset siitä, mitä tietoja ydinlaitoshankkeista on toimitettava Euratomin perustamissopimuksen 41 artiklan mukaisesti.

EU:ssa tuotettu energia vähentää myös osaltaan EU:n riippuvuutta energian tuonnista. Tämä koskee etenkin uusiutuvia energialähteitä, joita hiilestä irtautuminen edellyttää, mutta myös tavanomaisia ja – niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka päättävät niitä käyttää – ei-tavanomaisia fossiilisia polttoaineita. Yksi vaihtoehto Euroopassa on öljyn ja kaasun

⁹ EU:n johtoasema edistää edelleen vaatimusten kehittämistä ja tehokkuuden paranemista maailmanlaajuisesti, mikä vähentää öljyn kulutusta ja siten vähentää EU:n energiariippuvuutta.

tuotanto epätavanomaisista lähteistä, kuten kaasuliuksesta, edellyttäen että sille saadaan yleinen hyväksyntä ja että ympäristövaikutukset otetaan riittävästi huomioon.

Yhteistyö toimitusvarmuuden parantamiseksi

Jäsenvaltioiden, siirtoverkonhaltijoiden, energiateollisuuden ja kaikkien muiden sidosryhmien on tehtävä tiivistä yhteistyötä, jotta Euroopan kansalaisille ja yrityksille voidaan varmistaa korkea tasoa oleva energiaturvallisuus.

Öljyn osalta on jo toteutettu merkittäviä toimia, sillä vuonna 2009 annettiin öljyvarastodirektiivi¹⁰, jossa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta luoda ja ylläpitää raakaöljyn ja öljytuotteiden vähimmäisvarastoja.

Jäsenvaltioiden olisi voitava olla varmoja siitä, että tukalassa toimitustilanteessa ne voivat luottaa naapureidensa apuun. Komission vuoden 2014 raportissa kaasualan lyhyen aikavälin häiriönsietokyvystä¹¹ korostettiin tarvetta tehostaa yhteistyötä mahdollisen toimitushäiriön varalta. Yhteisen kriisinhallinnan aikaan saamiseksi komissio aikoo ehdottaa ennaltaehkäisy- ja hätäsuunnitelmia alueelliselle ja EU:n tasolle samoin kuin energiayhteisön sopimuspuolille. Jäsenvaltioiden välistä solidaarisuutta erityisesti energiantoimituskriisien aikana on vahvistettava. Ehdotettaessa kaasunsaannin turvaamisesta annetun asetuksen tarkistamista otetaan huomioon edellä mainitut seikat ja asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä saadut kokemukset.

Komissio arvioi vaihtoehtoja vapaaehtoisiksi mekanismeiksi, joilla voitaisiin koota yhteen kysyntä kaasun yhteisostoa varten kriiseissä sekä tapauksissa, joissa jäsenvaltiot ovat riippuvaisia yhdestä ainoasta toimittajasta. Tämän olisi oltava täysin WTO:n sääntöjen ja EU:n kilpailusääntöjen mukaista.

Monissa jäsenvaltioissa sähkön toimitusvarmuutta koskevat puitteet ovat tätä nykyä vaillinaiset, ja niissä käytetään vanhentuneita ja epäjohdonmukaisia lähestymistapoja sähkön toimitusvarmuuden arvioimiseen. Komissio aikoo yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa laatia toimituskatkosten hyväksyttävien riskitasojen vaihteluvälin sekä EU:n laajuisen, tosiasioihin perustuvan ja puolueettoman toimitusvarmuuden arvioinnin, jossa käsitellään tilannetta jäsenvaltioissa. Siinä otetaan huomioon rajat ylittävät energiavirrat, vaihteleva uusiutuviin energialähteisiin perustuva tuotanto, kysynnänohjaus ja varastointimahdollisuudet. Kapasiteettimekanismeja olisi kehitettävä toimitusvarmuuden parantamiseksi ainoastaan, jos alueellisen järjestelmän riittävyyden arvioinnissa todetaan tällainen tarve, ottaen huomioon energiatehokkuuden ja kysyntäpuolen ohjauksen mahdollisuudet.¹²

Euroopan aseman vahvistaminen maailmanlaajuisilla energiamarkkinoilla

Energiaunioni ei ole sisäänpäin kääntynyt hanke. Vahvempi ja yhtenäisempi EU voi toimia rakentavammin yhdessä kumppaneidensa kanssa siten, että kaikki osapuolet hyötyvät.

Energiapolitiikkaa käytetään usein ulkopolitiikan välineenä erityisesti suurissa energian tuottaja- ja kauttakulkumaissa. Tämä tosiasia on otettava huomioon keskusteltaessa EU:n ulkoisesta energiapolitiikasta.

¹⁰ Neuvoston direktiivi 2009/119/EY, annettu 14 päivänä syyskuuta 2009, jäsenvaltioiden velvollisuudesta ylläpitää raakaöljy- ja/tai öljytuotevarastojen vähimmäistasoa.

¹¹ COM(2014) 654 final.

¹² Ks. tiedonanto julkisten toimien täysimittaisesta hyödyntämisestä, C(2013) 7243.

Tämän vuoksi Euroopan unionin on osattava paremmin tuoda esiin oma painoarvonsa globaaleilla energiamarkkinoilla. Yhdessä tärkeimpien kumppaneidensa kanssa Euroopan unioni pyrkii parantamaan maailmanlaajuisista energian hallintajärjestelmää ja saamaan siten aikaan kilpailukykyisemmät ja avoimemmat globaalit energiamarkkinat.

EU:n kauppapolitiikka lisää osaltaan energiaturvallisuutta ja energialähteiden monipuolistumista, kun kumppaneiden kanssa solmittaviin kauppasopimuksiin sisällytetään energiaa koskevia määräyksiä. Kun EU neuvottelee sopimuksia toimitusvarmuuden kannalta tärkeiden kolmansien maiden kanssa, komissio pyrkii ensisijaisesti neuvottelemaan energiaa koskevista määräyksistä, joilla edistetään energiaturvallisuutta, erityisesti energiavarojen saatavuutta, ja kestäväää energiaa koskevia energiaunionin tavoitteita. Yleisesti ottaen komissio noudattaa energia-alalla aktiivista kauppaa- ja investointiohjelmaa, jonka tavoitteisiin sisältyy eurooppalaisen energiateknologian ja -palvelujen pääsy ulkomaiden markkinoille.¹³

EU hyödyntää uudistetun energia- ja ilmastodiplomatiansa yhteydessä kaikkia ulkopoliittisia välineitään luodakseen strategisia energiakumppanuuksia merkittävyyttään lisäävien energian tuottaja- ja kauttakulkumaiden ja -alueiden kanssa. Sellaisia ovat muun muassa Algeria ja Turkki, Azerbaidžan ja Turkmenistan, Lähi-itä, Afrikka ja muut mahdolliset energiantoimittajat.

EU kehittää edelleen kumppanuuttaan Norjan kanssa. Norja on EU:n toiseksi suurin raakaöljyn ja maakaasun toimittaja. EU jatkaa Norjan täysimääräistä integrointia unionin energiapolitiikkaan. Lisäksi EU aikoo kehittää kumppanuuksiaan muun muassa Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa.

Jos edellytykset siihen ovat olemassa, EU harkitsee sen ja Venäjän välisen energiasuhteen uudelleenmuotoilua. Suhteen on perustuttava tasavertaisiin toimintaedellytyksiin markkinoiden avaamisen, tasapuolisen kilpailun, ympäristön suojelun ja turvallisuuden osalta molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla.

Erityistä huomiota kiinnitetään energia-alan strategisen kumppanuuden kehittämiseen Ukrainan kanssa. Siinä käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät Ukrainan merkitykseen kauttakulkumaana sekä Ukrainan energiamarkkinoiden uudistuksiin, kuten sen kaasuverkon parantamiseen, sähkömarkkinoita koskevien säädöspuitteiden laadintaan ja energiatehokkuuden lisäämiseen Ukrainassa keinona vähentää sen riippuvuutta tuontienergiasta.

EU:n lähialueilla olisi komission ehdotuksen mukaan vahvistettava energiayhteisöä, varmistettava EU:n energia-, ympäristö- ja kilpailusäännösten tehokas täytäntöönpano, huolehdittava energiamarkkinoiden uudistuksista ja kannustettava investoijia sijoittamaan energia-alaan. Tavoitteena on EU:n ja energiayhteisön energiamarkkinoiden läheisempi yhdentyminen. Energia-alan suhteita Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaihin tarkastellaan naapuruuspolitiikan käynnissä olevan uudelleentarkastelun yhteydessä.

Lisää avoimuutta kaasutoimituksiin

Energian (ja erityisesti kaasun) toimitusvarmuuden varmistamisen kannalta on tärkeää huolehtia siitä, että kolmansien maiden kanssa tehtävät energianhankintasopimukset ovat

¹³ Muun muassa ”vihreiden tuotteiden kaupan vapauttamista” koskevalla aloitteella edistetään sellaisia tuotteita, jotka auttavat vähentämään CO₂-päästöjä, hyödyttävät ympäristöä ja luovat EU:hun työpaikkoja ja kasvua.

täysin EU:n lainsäädännön mukaisia. Hallitustenvälisille sopimuksille ja niihin liittyville kaupallisille sopimuksille tehdään nykyisin tällainen vaatimustenmukaisuustarkastus asiasta annetun päätöksen¹⁴ perusteella sen jälkeen, kun jäsenvaltio ja kolmas maa ovat tehneet sopimuksen. Käytännössä on todettu, että tällaisten sopimusten uudelleenneuvottelu on hyvin vaikeaa. Sopimuksen allekirjoittajien kannat on jo vahvistettu, joten on poliittisesti vaikeaa muuttaa sopimusta miltään osin. Jatkossa komissiolle olisi ilmoitettava hallitustenvälisten sopimusten neuvottelemisesta jo varhaisessa vaiheessa, jotta sopimusten yhteensopivuus sisämarkkinasääntöjen ja toimitusvarmuutta koskevien kriteerien kanssa voidaan paremmin arvioida ennakolta. Komission osallistuminen mainittuihin kolmansien maiden kanssa käytäviin neuvotteluihin ja vakiomuotoisten sopimuslausekkeiden käyttöönotto voisivat myös olla tehokkaita tapoja välttää aiheutonta painetta ja varmistaa EU:n sääntöjen noudattaminen. Sen vuoksi komissio aikoo tarkastella hallitustenvälisiä sopimuksia koskevaa päätöstä ja ehdottaa vaihtoehtoisia ratkaisuja sen varmistamiseksi, että koko EU:ssa noudatetaan yhtenäistä linjaa kolmansien maiden kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Kaasunsaannin turvaamisesta annetun asetuksen tarkistamisen yhteydessä komissio aikoo ehdottaa lisäksi, että varmistetaan sellaisten kaupallisten kaasuntoimitussopimusten, joilla voi olla vaikutusta EU:n energiaturvallisuuteen, asianmukainen avoimuus huolehtien samalla arkaluontoisten tietojen luottamuksellisuudesta.

2.2. Täysin yhdentyneet energian sisämarkkinat

Euroopan energiajärjestelmä ei viime vuosina saavutetusta edistymisestä huolimatta vielä toimi tavoitellulla tasolla. Markkinoiden nykyrakenne ei houkuttele riittävästi investointeja, markkinoiden keskittyminen ja kilpailun vähäisyys ovat edelleen ongelmana ja Euroopan energiaympäristö on edelleen liian hajanainen. Energia-alan sisämarkkinoiden toteuttamiselle on annettava uutta poliittista nostetta.

Sisämarkkinoiden perusrakenteet: markkinoiden yhdistäminen liitäntäverkkojen avulla

Tällä hetkellä Euroopan sähkön ja kaasun siirtojärjestelmät, erityisesti rajat ylittävät yhteydet, ovat riittämättömiä siihen, että energian sisämarkkinat toimisivat moitteettomasti ja että jäljellä olevat energiasaarekkeet voitaisiin liittää keskeiseen sähkö- ja kaasuverkkoon.

Infrastruktuurihankkeita koskevaa työtä on vauhditettu viime vuosina, varsinkin Euroopan unionin itärajan viimeaikaisten tapahtumien valossa. Vuonna 2013 Euroopan unionissa yksilöitiin 248 yhteistä etua koskevaa hanketta (PCI) energiainfrastruktuurin alalla. Luetteloa tarkistetaan ja päivitetään myöhemmin tänä vuonna ja sen jälkeen joka toinen vuosi.¹⁵ Vuonna 2014 laaditussa Euroopan energiavarmuusstrategiassa yksilöitiin 33 infrastruktuurihanketta, jotka ovat olennaisia toimitusvarmuuden parantamisen ja energiamarkkinoiden paremman yhteenliittämisen kannalta.

Yhteenliittämistä koskevaksi vähimmäistavoitteeksi on asetettu sähkön osalta 10 prosenttia jäsenvaltioiden asennetusta sähköntuotantokapasiteetista. Tavoite on määrä saavuttaa vuoteen 2020 mennessä. Tämän 10 prosentin tavoitteen saavuttamiseksi

¹⁴ Päätös N:o 994/2012/EU energia-alalla tehtyjä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisiä sopimuksia koskevan tietojenvaihtomekanismin perustamisesta.

¹⁵ Päivitykseen sisältyvät toimitusvarmuutta energiaunionissa merkittävästi parantavat strategiset energiayhteisön etua koskevat hankkeet (PECI), jos ne täyttävät myös yhteistä etua koskevien hankkeiden kriteerit.

tarvittavat toimenpiteet esitellään näiden energiaunionin strategisten puitteiden yhteydessä annettavassa komission tiedonannossa. Vuonna 2016 komissio antaa kertomuksen toimenpiteistä, joita tarvitaan 15 prosentin tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Siirtyminen kohti entistä varmempaa ja kestävämpää energiajärjestelmää edellyttää mittavia investointeja energiantuotantoon, verkkoihin ja energiatehokkuuteen. Tarvittavien investointien määräksi arvioidaan noin 200 miljardia euroa vuodessa kymmenen seuraavan vuoden aikana¹⁶. Näiden investointien kustannukset tulevat suurelta osin yksityisen sektorin kannettavaksi, ja rahoituksen saanti tulee olemaan avainkysymys. Euroopan investointipankki, Verkkujen Eurooppa -väline ja Euroopan rakenne- ja investointirahastojen rahoitusohjelmat tarjoavat siihen keinoja jo nykyisin. Ehdotettu Euroopan strategisten investointien rahasto tarjoaa lisätukea helpottamalla koko EU:n kannalta merkittävien eli esimerkiksi energiaverkkoja, uusiutuvaa energiaa tai energiatehokkuutta koskevien hankkeiden rahoituksen saantia. Komissio tarkastelee ehdotuksia energia-alan investointijärjestelmiksi, joissa yhdistetään resursseja taloudellisesti elinkelpoisten investointien rahoittamiseksi välttämällä markkinoiden vääristymistä ja hajanaistumista.

Sijoittajat voivat hyödyntää investointiportaalia, jota ollaan luomassa Euroopan strategisten investointien rahaston yhteyteen. Sen tarkoituksena on lisätä EU:n investointihankejakumon avoimuutta ja levittää siitä tietoa mahdollisille sijoittajille. Komissio aikoo myös koota yhteen tietoja Verkkujen Eurooppa -välineestä ja EU:n koheesiopolitiikan varoista rahoitettavista infrastruktuurihankkeista lisätäkseen olemassa olevien moninaisten rahoitusjärjestelmien johdonmukaisuutta ja maksimoidakseen niiden vaikutuksen.

Komissio arvioi säännöllisesti energiaunionin toteuttamista edistävien suurten infrastruktuurihankkeiden täytäntöönpanoa erityisesti yhteistä etua koskevien hankkeiden seurannan puitteissa. Osana tätä arviointia komissio antaa vuosittain kertomuksen siitä, miten sähkön osalta tavoitteeksi asetetun 10 prosentin yhteenliittämäästeen saavuttamisessa on edistytty keskittyen erityisesti alueellisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoon. Lisäksi komissio järjestää energiainfrastruktuurifoorumin, jossa se keskustelee alalla saavutetusta edistymisestä jäsenvaltioiden, asiaankuuluvien alueellisten yhteistyöryhmien sekä EU:n toimielinten kanssa. Foorumi kokoontuu ensimmäisen kerran vuoden 2015 lopulla.

Energian sisämarkkinoiden toimintojen täytäntöönpano ja parantaminen

Energiaan liittyvän voimassa olevan lainsäädännön täytäntöönpano kaikilta osin ja sen noudattamisen tiukka valvonta on ensisijainen edellytys energiaunionin perustamiselle. Uusia toimintalinjoja ja lähestymistapoja ei ole järkevää kehittää epävakaalle perustalle.

Komissio aikoo hyödyntää kaikkia käytettävissä olevia politiikan välineitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi, ja se edellyttää, että jäsenvaltiot panevat täysimääräisesti täytäntöön energia-alan kolmannen sisämarkkinapakettin, etenkin mitä tulee toimintojen eriyttämiseen ja sääntelyviranomaisten riippumattomuuteen, ja valvovat sen täytäntöönpanoa. Tiettyjen ennakkoehto- ja velvoitteiden on täyttyttävä, ennen kuin Euroopan rakenne- ja investointirahastoja voidaan käyttää energia-alan investointien yhteisrahoittamiseen. Se auttaa varmistamaan, että EU:n energialainsäädäntöä noudatetaan.

¹⁶ Euroopan investointiohjelma, COM(2014) 903.

Perustamissopimuksen mukaisten kilpailumääräysten noudattamisen tiukan valvonnan avulla voidaan estää yrityksiä vääristämästä energian sisämarkkinoita. Kilpailuoikeuden täytäntöönpanolla voidaan varmistaa energian vapaa virtaaminen, kun puututaan toimitussopimuksissa oleviin alueellisiin rajoituksiin ja kysymyksiin, jotka liittyvät hankintaketjun alku- ja loppupään markkinoiden ja verkon sulkemiseen (yhdysjohdot mukaan luettuina). Komissio arvioi myös – valvomalla kilpailulainsäädännön täytäntöönpanoa – energian hintojen kehitystä ja muodostumista.

Hyvin toimivien energian sisämarkkinoiden edellytyksenä on vaikuttava sääntelykehys. Energia-alan kolmannessa sisämarkkinapakettissa vahvistetaan elimet, jotka varmistavat siirtoverkonhaltijoiden ja sääntelyviranomaisten välisen yhteistyön. Markkinarakenteesta käytävän keskustelun yhteydessä kyseisten elinten toimintaa tehostetaan. Nykyisin näissä elimissä tehtävät päätökset heijastelevat edelleen kansallisia näkemyksiä.

Siirtoverkkojen on toimittava paljon nykyistä yhdenmukaisemmin, jotta muuttuneen energiajärjestelmän haasteisiin on mahdollista vastata. Sähkön ja kaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisia verkostoja (ENTSO-E/G), jotka nekin perustettiin energia-alan kolmannessa sisämarkkinapakettissa, on kehitettävä edelleen, jotta ne voivat täyttää tehtävänsä. On luotava alueellisia toimintakeskuksia, joissa voidaan tehokkaasti suunnitella ja hallita rajat ylittäviä sähkö- ja kaasuvirtoja.

Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER) perustettiin energia-alan kolmannen sisämarkkinapaketin yhteydessä avustamaan kansallisia sääntelyviranomaisia erityisesti rajat ylittävissä kysymyksissä. Tällä hetkellä ACER kuitenkin pääasiassa antaa suosituksia ja lausuntoja. Sillä on hyvin rajallinen päätöksenteko-oikeus eli se voi esimerkiksi tehdä päätöksiä ainoastaan kansallisten sääntelyviranomaisten pyynnöstä tai jos kansallinen viranomainen ei tee päätöstä tietyssä määräajassa. Sisämarkkinoiden EU:n laajuista sääntelyä olisi vahvistettava antamalla ACERille merkittävästi lisää toimivaltaa ja riippumattomuutta, jotta se voi hoitaa sääntelytehtäviä Euroopan tasolla ja siten valvoa tehokkaasti energia-alan sisämarkkinoiden ja niihin liittyvien markkinasääntöjen kehittämistä sekä käsitellä kaikkia rajat ylittäviä kysymyksiä, joita saumattomien sisämarkkinoiden luomiseen liittyy¹⁷.

Energia-alan kolmannessa sisämarkkinapakettissa säädettiin lisäksi verkkosääntöjen hyväksymisestä, jotta sähkön ja kaasun virtausta eri siirtoverkoissa voidaan yhdenmukaistaa. Tämä työ on saatettava päätökseen energiamarkkinoiden paremman toiminnan varmistamiseksi yli valtioiden rajojen.

Uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköntuotannon integroituminen markkinoille edellyttää markkinoilta joustavuutta niin tarjonta- kuin kysyntäpuolella sekä kunkin jäsenvaltion sisällä että sen rajojen ulkopuolella. Sähköverkkoja on sen vuoksi kehitettävä merkittävästi. On tarpeen laajentaa mahdollisuuksia hajautettuun tuotantoon ja kysyntäpuolen hallintaan, päivänsisäiset markkinat mukaan luettuna, ja kehittää uusia pitkän matkan suurjänniteyhteyksiä (supergrids) ja uusia varastointiteknologioita.

Komissio aikoo laatia kattavan lainsäädäntöehdotuksen, jossa sähkömarkkinat suunnitellaan uudelleen siten, että tukku- ja vähittäismyynti on liitetty toisiinsa. Tämä lisää toimitusvarmuutta ja varmistaa sen, että sähkömarkkinat ovat valmiimmat mukautumaan energia-alan muuttumiseen, joka tuo mukanaan lukuisia uusia

¹⁷ Esimerkkejä tästä voisivat olla päätökset, jotka koskevat vähintään kahteen jäsenvaltioon vaikuttavaa uutta infrastruktuuria, kaasunsaannin turvaamisesta annetun asetuksen mukaisia poikkeuksia fyysiseen vastakkaisvirtaukseen, rajat ylittävää kustannusten jakamista Euroopan laajuisia energiaverkkoja koskevan asetuksen nojalla ja muita vastaavia kysymyksiä.

energiantuottajia – erityisesti uusiutuvia energianlähteitä käyttäviä tuottajia. Se myös antaa kuluttajille täydet mahdollisuudet osallistua markkinoiden toimintaan etenkin ohjaamalla kysyntää. Entistä tiiviimpi yhdentyminen myös alueellisella tasolla, rajat ylittävän kaupan lisääntyminen ja sellaisten sekä lyhyt- että pitkäaikaisten markkinoiden kehittäminen, joilla hinnanmuodostus on tehokasta, antavat oikeanlaiset investointisignaalit sekä tarvittavan jouston, joita uusien energialähteiden markkinoilletulo edellyttää.

Täysin toimivat energian sisämarkkinat, jotka tarjoavat tehokkaita investointisignaaleja, ovat paras tapa vähentää kapasiteettimekanismien tarvetta. Komissio on jo antanut ohjeita¹⁸ ja sääntöjä¹⁹ rajoittaakseen huonosti suunniteltujen, hajanaisten ja koordinoimattomien julkisten toimenpiteiden haitallisia vaikutuksia. Kyseisten ohjeiden soveltaminen käytännössä on kuitenkin vasta ensimmäinen askel sen varmistamisessa, että erilaisista kansallisista markkinajärjestelyistä, kuten kapasiteettimekanismeista ja uusiutuvien energialähteiden koordinoimattomista tukijärjestelmistä, saadaan paremmin sisämarkkinoille sopivia²⁰. Vaikka julkiset tukitoimet ovat joissakin tapauksissa tarpeen ja perusteltuja markkinahäiriöihin puuttumiseksi, jotkin tukimuodot ovat vakavasti haitanneet energian sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa. Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa varmistaakseen, että kapasiteettimekanismit ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tukeminen ovat täysin voimassa olevien sääntöjen mukaisia eivätkä ne vääristä energian sisämarkkinoita. Ympäristön kannalta haitalliset tuet on lopetettava asteittain kokonaan.²¹ Myös uudistetulla päästökauppajärjestelmällä on merkittävä osa oikeiden investointisignaalien antamisessa.

Lisäksi komissio aikoo lisätä energian kustannusten ja hintojen koostumuksen avoimuutta kehittämällä säännöllistä ja yksityiskohtaista seuranta- ja raportointia, joka koskee myös kustannusten ja hintojen vaikutuksia kilpailukykyyn. Erityistä huomiota kiinnitetään julkisiin tukitoimiin, kuten säänneltyihin tariffeihin, energiaveropolitiikkaan ja julkisen tuen tasoon, sekä niiden vaikutukseen hinnoittelumekanismeihin, mukaan lukien tappiolliset sähkönhinnat.

Alueellisen yhteistyön lujittaminen EU:n yhteisissä puitteissa

Energiaunionissa jäsenvaltioiden on kehitettävä energiapolitiikkaansa sovittaen se naapurimaiden politiikkaan ja tehden yhteistyötä naapurimaiden kanssa.

Energiaunionia koskevan strategian eri osatekijöiden tekninen toteuttaminen tulee olemaan hyvin monimutkaista. Joitakin osatekijöitä, kuten kaasun ja sähkön lyhytaikaisten markkinoiden uudet markkinajärjestelyt tai siirtoverkonhaltijoiden toimintojen yhdistäminen, olisi kehitettävä ja pantava täytäntöön alueellisella tasolla ennen markkinoiden täysimittaista EU:n laajuista yhdentymistä. Nykyiset järjestelyt, esimerkiksi viidenvälinen energiafoorumi ja Itämeren energiamarkkinoiden yhteenliittämysuunnitelman (BEMIP), ovat kehittämisen arvoisia aloitteita. Onnistumiset kyseisillä alueilla käynnistäisivät muutoksia myös muilla alueilla. Komissio varmistaa, että kaikki alueelliset aloitteet kehittyvät johdonmukaisesti ja johtavat täysin yhdentyneisiin energian sisämarkkinoihin.

¹⁸ Ks. tiedonanto julkisten toimien täysimittaisesta hyödyntämisestä, C(2013) 7243.

¹⁹ Suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle ja energia-alalle, EUVL C 200, 28.6.2014, s. 1–55.

²⁰ Valtiontukea ympäristönsuojelulle ja energia-alalle koskevien suuntaviivojen soveltaminen tähän mennessä hyväksytyihin tukijärjestelmiin on osittain lieventänyt hajanaisuuden vaikutuksia, mutta lisätoimia tarvitaan.

²¹ G20-sitoumusten mukaisesti; ks. myös resurssitehokkuutta koskeva etenemissuunnitelma (COM(2011) 571) ja vuoden 2012 tiedonanto energian sisämarkkinoista (COM(2012) 663).

Euroopan keski- ja kaakkoisosissa on alueen erityisen haavoittuvuuden vuoksi tarpeen parantaa yhteistyötä, solidaarisuutta ja luottamusta. Erityisillä yhteistyöjärjestelyillä voitaisiin nopeuttaa kyseisten markkinoiden parempaa yhdentymistä Euroopan laajempiin energiamarkkinoihin. Se parantaisi energijärjestelmän maksuvalmiutta ja häiriönsietokykyä ja antaisi mahdollisuuden alueen energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden käyttöpotentiaalin täysimääräiseen hyödyntämiseen. Tähän liittyvien konkreettisten aloitteiden tekeminen on komission kiireellisenä tavoitteena.

Pohjois- ja Itämeren osalta komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden ja teollisuuden kanssa saadakseen aikaan kustannussäästöjä avomerellä sijaitseviin energiantuotantojärjestelmiin.

Kuluttajat vahvempaan asemaan

Energiaunionissa kuluttajien missä tahansa jäsenvaltiossa olisi voitava tehdä järkeviä valintoja ja ostaa energiaa vapaasti ja yksinkertaisesti toisissa jäsenvaltioissa toimivilta yhtiöiltä. Tämä edellyttää nykyisten kansallisten sääntelypuitteiden laajempaa muuttamista, sillä suurin osa Euroopan kotitalouksista on edelleen passiivisia kuluttajia. Joissakin jäsenvaltioissa kuluttajilla on hyvin vähän valinnanvaraa energiantoimittajien suhteen, ja toimittajasta toiseen vaihtaminen on suhteellisen vaivalloista.

Kuluttajien aseman vahvistamiseksi jäsenvaltioiden ja niiden viranomaisten on pantava kaikilta osin täytäntöön nykyiset EU:n säännöt, myös kuluttajansuojaa koskevat säännöt, ja valvottava niiden noudattamista. Myös alue- ja paikallisviranomaisten olisi toteutettava tarvittavia tukitoimenpiteitä, jotta kuluttajien käytettävissä on helppotajuista ja helposti saatavilla olevaa tietoa, käyttäjäystävällisiä välineitä ja taloudellisia kannustimia energiansäästöön.

Älykkäät teknologiat auttavat kuluttajia ja heidän puolestaan työskenteleviä energiapalveluyrityksiä hyödyntämään energiamarkkinoilla tarjolla olevia mahdollisuuksia, sillä kyseisen teknologia avulla voidaan hallita energiankulutusta (ja mahdollista omaa energiantuotantoa). Tämä tuo enemmän joustavuutta markkinoille ja mahdollisesti pienentää kuluttajien laskuja.

Komissio aikoo edelleen ajaa standardointia ja tukea älymittareiden²² käyttöönottoa jäsenvaltioissa ja älylaitteiden ja älykkäiden verkkojen kehittämistä, niin että joustava energian käyttö voidaan palkita. Komissio kehittää synergiavaikutuksia energiaunionin ja digitaalisia sisämarkkinoita koskevan toimintasuunnitelman välille ja toteuttaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan yksityisyyden suoja ja tietoverkkoturvallisuus.

Tämä onnistuu kuitenkin vain, jos markkinahinnat lähettävät oikeanlaisia signaaleja. Useissa jäsenvaltioissa säänneltyt tariffit rajoittavat edelleen tehokkaan kilpailun syntymistä, mikä estää investointeja ja uusien toimijoiden ilmaantumista markkinoille. Säännellyillä loppukäyttäjähinnoilla suojataan usein kotitalouksia tai muitakin asiakkaita kuin kotitalouksia energiakustannusten nousulta. Tällaisten toimenpiteiden vaikutukset jäävät sääntelemättömien asiakkaiden, sähköyhtiöiden ja/tai julkisen talouden kannettaviksi, jos sähkön hinnat ovat tappiollisia. Pitkällä aikavälillä nämä toimenpiteet kuitenkin vahingoittavat niiden kuluttajien etuja, joita niiden on tarkoitus auttaa. Komissio pyrkii poistamaan asteittain hinnat, jotka sääntelyn vuoksi ovat kustannuksia alhaisemmat, kilpailupuitteiden ja talouden ohjausjärjestelmän avulla. Lisäksi komissio

²² Ks. kertomus ”Vertailutiedot älykkään mittauksen käyttöönotosta EU27-maissa painopisteenä sähkö”, COM(2014) 356.

kannustaa jäsenvaltioita laatimaan etenemissuunnitelman, jonka tarkoituksena on poistaa vaihteittain kaikki säännellyt hinnat.

Heikoimmassa asemassa olevien kuluttajien suojeleminen

Energiaköyhyys heikentää ihmisten elinoloja ja terveyttä. Energiaköyhyyteen on monia syitä, ja useimmiten sen taustalla vaikuttavat alhainen tulotaso ja yleisesti köyhät olot, energiatehottomat asunnot ja asuntojen hallintajärjestelmä, joka ei kannusta energiatehokkuuteen. Energiaköyhyyteen voidaan puuttua ainoastaan yhdistämällä kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaisten toimivaltaan kuuluvia eri toimenpiteitä lähinnä sosiaalialalla. Asteittaista säännellyistä hinnoista luopumista varten jäsenvaltioiden on ehdotettava mekanismia, jolla suojellaan heikoimmassa asemassa olevia kuluttajia. Mekanismi olisi mieluiten tarjottava yleisen sosiaaliturvajärjestelmän kautta. Jos se tarjotaan energiamarkkinoiden kautta, se voidaan toteuttaa esimerkiksi solidaarisuusmaksuna tai alennuksena energialaskuihin. Tällaisten järjestelmien kustannusten on jakaannuttava kaikille niille asiakkaille, jotka eivät ole tukikelpoisia. Siksi on tärkeää, että tällainen järjestelmä on hyvin kohdennettu, niin että sen kokonaiskustannukset pysyvät alhaisina ja säännellyistä hinnoista johtuvat vääristymät ovat vähäiset (esim. se ei saa lisätä hintojen alijäämää jäsenvaltioissa).

2.3. Energiatehokkuus hillitsemässä energian kysyntää

Eurooppa-neuvosto asetti lokakuussa 2014 energiatehokkuuden ohjeelliseksi parantamistavoitteeksi EU:n tasolla vähintään 27 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Tavoitetta tarkastellaan uudelleen viimeistään vuonna 2020 pitäen mielessä EU:n 30 prosentin taso. Tässä yhteydessä on tarpeen määritellä energiatehokkuus kokonaan uudelleen ja ajatella sitä omana energialähteenään, jonka arvo muodostuu säästyneestä energiasta. Osana markkinarakenteen tarkistamista komissio aikoo varmistaa, että energiatehokkuus ja kysyntäpuolen ohjaus voivat kilpailla yhtäläisin edellytyksin tuotantokapasiteetin kanssa.

Useimmat toimet on toteutettava kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, mutta komissio voi olla merkittävässä roolissa kehittämässä asianmukaisia puitteita edistymiselle. Sen vuoksi komissio kannustaa jäsenvaltioita asettamaan energiatehokkuuden etusijalle politiikassaan.

EU on jo toteuttanut määrätietoisimmat toimenpiteet maailmassa energiankulutuksensa tehostamiseksi. Energiamerkintää ja ekomuotoilua koskevan lainsäädännön ansiosta kuluttajat voivat tehdä energiankulutusta koskevat valintansa tiedon perusteella. Vaikka kaikilla talouden aloilla on toteutettava toimia energiankulutuksen tehostamiseksi, komissio kiinnittää erityistä huomiota niihin aloihin, joilla on valtava energiatehokkuuspotentiali, erityisesti liikenne- ja rakennusalaan. Komissio aikoo saada edelleen aikaan synergiaetuja energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävän politiikan, resurssitehokkuutta tavoittelevan politiikan ja kiertotalouden välille. Tähän sisältyy jätteen energiakäytön mahdollisuuksien tutkiminen.

Energiatehokkuuden lisääminen rakennusalaalla

Lämmitys ja jäähdytys ovat suurimmat yksittäiset energiankysynnän lähteet EU:ssa, ja suurin osa EU:hun tuodusta kaasusta käytetään näihin tarkoituksiin. Kaukolämmityksessä ja -jäähdytyksessä on saatavissa valtavat tehokkuushyödyt, joita komissio aikoo käsitellä erillisessä strategiassa.

Jotta rakennusten tarjoamat mahdollisuudet energiatehokkuuden parantamiseen voidaan hyödyntää, tarvitaan jäsenvaltioiden toimia erityisesti paikallisella ja alueellisella tasolla. Investointien houkuttelemisen tarvittavassa mittakaavassa on edelleen haaste, erityisesti paikallisella tasolla, mikä johtuu lähinnä pienimuotoista rahoitusta koskevan tiedon ja asiantuntemuksen puutteesta. Komissio tukee tapoja yksinkertaistaa olemassa olevan rahoituksen saantia ja tarjoaa heti käyttövalmiita rahoitusvälineiden malleja Euroopan rakenne- ja investointirahastojen hallintoviranomaisille ja asianomaisille sidosryhmille, edistää uusia rahoitusjärjestelyjä, jotka perustuvat riskien ja tulojen jakamiseen, kehittää uusia rahoitusvälineitä ja tarjoaa tukea teknisen avun muodossa. Rahoitustuen lisäksi on tarjottava teknistä tukea, jotta pienimuotoisista hankkeista voidaan koota laajempia ohjelmia, jotka pystyvät alentamaan liiketoimikustannuksia ja houkuttelemaan yksityistä sektoria laajamittaisesti.

Työ, jota on tehty Älykkäät kaupungit ja yhteisöt -aloitteen puitteissa ja liittyen Covenant of Mayors -sopimukseen, jota vievät eteenpäin pääasiassa kaupunginjohtajat, kansalaisjärjestöt, sijoittajat, rahoituslaitokset ja palveluntarjoajat, on tärkeää pyrittäessä parantamaan energiatehokkuutta niin EU:n sisällä kuin sen ulkopuolella. Komissio antaa täyden tukensa tälle työlle. Komissio aikoo myös laatia ”maailmanlaajuista huippuosaamista energiatehokkuuspolitiikassa” koskevan aloitteen, jolla se antaa panoksensa G20-maiden energiatehokkuutta koskevaan toimintasuunnitelmaan. Sillä tuetaan voimakkaasti kunnianhimoisten energiatehokkuustavoitteiden hyväksymistä eri foorumeilla, kuten YK:n ”Kestävää energiaa kaikille” -aloitteen ja Kansainvälisen energijärjestön puitteissa. EU:lla on maailman johtoasema energiatehokkuusteknologiassa, joten tämän pitäisi vauhdittaa vientiä, kasvua ja työllisyyttä EU:ssa.

EU:n rahastoilla ja EIP:n rahoituksella voi saada paljon aikaan. Euroopan strategisten investointien rahasto tarjoaa mahdollisuuden houkutella suuria investointeja rakennusten kunnostamiseen. Tämän alan investoinnit voivat tuottaa paljon kasvua ja työllisyyttä.

Tavoitteena energiatehokas ja vähähiilinen liikenne

Liikenteen osuus energian loppukulutuksesta Euroopassa on yli 30 prosenttia. Sen energiansäästöpotentiaalin hyödyntäminen edellyttää, että painopisteenä ovat jatkossakin henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästöjä koskevien vaatimusten tiukentaminen vuoden 2020 jälkeen, polttoainetehokkuutta parantavat toimenpiteet sekä raskaiden hyötyajoneuvojen ja linja-autojen hiilidioksidipäästöjen alentaminen. Myös parempaa liikenteen hallintaa olisi edistettävä nykyaikaisena, tulevaisuuteen suuntaavana välineenä, jolla voidaan vähentää hiilidioksidipäästöjä.

Tämän ohella olisi tutkittava sitä, miten voidaan parhaiten hyödyntää sisämarkkinoiden potentiaalia ja sisällyttää ulkoiset kustannukset hintoihin. Komissio edistää ”saastuttaja maksaa”- ja ”käyttäjä maksaa” -periaatteisiin perustuvia tiemaksujärjestelmiä ja tehostaa toimia, joilla voitaisiin luoda yhtenäinen Euroopan liikennealue, jonka perustana on kaluston optimaalinen käyttö. Merkittäviä polttoainesäästöjä olisi mahdollista saada myös poistamalla esteitä vähemmän kasvihuonekaasuja tuottavilta liikennemuodoilta, kuten raide-, meri- ja sisävesiliikenteeltä ja lisäämällä niiden houkuttelevuutta ja kustannustehokkuutta. Komissio aikoo edistää edelleen Shift2Rail -aloitetta²³.

Komissio toteuttaa myös muita toimia hiilen määrän vähentämiseksi liikenteen alla, jolla käytetään edelleen pääasiassa öljytuotteita. Se edellyttää koko liikennejärjestelmän

²³ Neuvoston asetus (EU) N:o 642/2014 Shift2Rail-yhteisyrityksen perustamisesta.

asteittaista muuttamista ja uusien vaihtoehtoisten polttoaineiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Komissio toteuttaa lisätoimia, joilla edistetään tarvittavan infrastruktuurin, kuten tankkaus- ja latausasemien, ripeää käyttöönottoa.²⁴ Asianomaisten ajoneuvojen yleistymisen edellyttää sitä, että sekä infrastruktuuri, ajoneuvot että polttoaineet tuodaan markkinoille yhtä aikaa.

Liikenteen sähköistäminen on tärkeää öljyriippuvuuden katkaisemiseksi ja hiilen määrän vähentämiseksi liikenteessä, erityisesti maantieliikenteessä (lyhyillä ja keskipitkillä matkoilla) ja rautatieliikenteessä. Euroopan on nopeutettava ajoneuvokannan ja muiden liikennevälineiden sähköistämistä ja päästävä johtavaan asemaan sähköisen liikenteen ja energian varastointiteknologian alalla. Tämä edellyttää sähkökäyttöisten ajoneuvojen täysimittaista integrointia kaupunkiliikennepolitiikkaan ja sähköverkkoon sekä energian käyttäjinä että mahdollisina varastointijärjestelminä.

2.4. Vähähiiliseen talouteen siirtyminen

Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka on erottamaton osa energiaunionia. EU:n ilmastopolitiikka perustuu EU:n laajuisiin hiilidioksidimarkkinoihin (EU:n päästökauppajärjestelmä), kunnianhimoisiin mutta oikeudenmukaisiin kansallisiin kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteisiin päästökauppajärjestelmään kuulumattomien alojen osalta sekä energiapolitiikkaan, jonka tavoitteena on tehdä Euroopan unionista maailman johtava uusiutuvan energian käyttäjä.

Kunnianhimoinen EU:n ilmastopolitiikka

Sopimuksessa vuoteen 2030 ulottuvista ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista on määritelty EU:n sitoumus vähentää kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 40 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna. Sillä annetaan kunnianhimoinen panos kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin, ja tavoitteena on saada aikaan sitova ilmastopöytäkirja vuonna 2015. Tarkemmin tätä sitoumusta selostetaan Pariisin ilmastokokouksen valmisteluja koskevassa tiedonannossa, joka esitetään samaan aikaan tämän energiaunionia koskevan strategiakehyksen kanssa. Komissio pyrkii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa saamaan muut suuret taloudet tukemaan EU:n päämäärää. Siihen se käyttää aktiivista eurooppalaista ilmastodiplomatiaa, jossa hyödynnetään kaikin tavoin kauppaa- ja kehitysyhteistyövälineitä.

EU:n ilmastopolitiikan kulmakivi on hyvin toimiva EU:n päästökauppajärjestelmä. Markkinavakaussuorituksen ja niiden toimenpiteiden seurauksena, joita vuoden 2030 puitteiden yhteydessä päätettyjen korkeammalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, EU:n päästökauppajärjestelmä tuottaa hiilipäästöille merkityksellisen hinnan ja edistää kustannustehokkaita kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä. Euroopan komissio haluaa EU:n päästökauppajärjestelmän toimivan täysipainoisesti teknologianeutraalina, kustannustehokkaana ja EU:n laajuisena välineenä, joka vauhdittaa vähähiilisiä investointeja. EU:n tason hinnanmuodostuksen ansiosta se vahvistaa energian sisämarkkinoiden toimintaa ja edistää uusiutuvien energialähteiden ja muiden vähähiilisten ja energiatehokkaiden teknologioiden käyttöönottoa. Hiilivuotoa ehkäisevien toimintalinjojen olisi oltava suhteessa muissa suurissa talouksissa toteutettuihin toimiin.

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/94/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2014, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta.

Aloilla, jotka eivät kuulu EU:n päästökauppajärjestelmään, on edelleen asetettava kansalliset tavoitteet. Myös maa- ja metsätalousala sisällytetään EU 2030 -puitteisiin. Samalla on varmistettava, että myös näillä aloilla on oikeanlaiset kannustimet kasvihuonekaasupäästöjen hillitsemiseen ja ilmastomuutoksen torjumiseen.

EU johtoasemaan uusiutuvan energian alalla

Euroopan unioni aikoo ehdottomasti saavuttaa maailmanlaajuisen johtoaseman uusiutuvan energian alalla ja nousta globaaliksi keskuukseksi, jossa kehitetään seuraavan sukupolven teknisesti edistyskäsittelyä ja kilpailukykyisiä uusiutuvia energiamuotoja. EU on myös vahvistanut tavoitteen, jonka mukaan uusiutuvan energian osuus EU:ssa kulutetusta energiasta on vähintään 27 prosenttia vuonna 2030.

EU on saavuttamassa vuodeksi 2020 asettamansa tavoitteen uusiutuvan energian 20 prosentin osuudesta sen energiapaletissa, uuden tuuli- ja aurinkovoimakapasiteetin kustannukset ovat pienentyneet huomattavasti paljolti EU:n siihen tekemien sitoumusten ansiosta ja tukijärjestelmien uudistaminen kustannusten alentamiseksi edelleen on hyvässä vauhdissa. Uusiin haasteisiin on kuitenkin vastattava, jotta 27 prosentin tavoite pystytään saavuttamaan.

Jotta uusiutuvan energian tuotanto voidaan integroida asteittain ja tehokkaasti markkinoihin, jotka edistävät kilpailukykyisiä uusiutuvia energialähteitä ja vauhdittavat innovointia, energiamarkkinoiden ja -verkkojen on oltava uusiutuville energialähteille soveltuvia.²⁵ Voimassa oleva lainsäädäntö ja uudet markkinasäännöt on pantava kaikilta osin täytäntöön, jotta voidaan ottaa käyttöön energia-alan muutoksen edellytyksenä olevat uudet teknologiat, älykkäät verkot ja kysynnän ohjaus.

Ympäristö- ja energiatukea koskevien suuntaviivojen mukaisesti uusiutuvan energian tuotantoa on tuettava markkinapohjaisilla järjestelmillä, joilla puututaan markkinahäiriöihin, varmistetaan kustannustehokkuus ja vältetään liialliset korvaukset ja kilpailun vääristyminen. Edullisen rahoituksen saanti pääomavaltaisiin uusiutuviin energialähteisiin riippuu siitä, onko olemassa investointikehys, joka pienentää sääntelyriskiä. Se on tarpeen, jotta voidaan varmistaa sijoittajien luottamus ja houkutella investointeja kansainvälisiltä rahastoilta, laajamittaisten hankkeiden edistäjiltä ja osuuskunnilta ja kotitalouksilta markkinapohjaisissa puitteissa, jotka pitävät pääomakustannukset alhaisina. Komissio edistää yhteistyötä²⁶ ja kansallisten tukijärjestelmien lähentämistä ja lisää siten jäsenvaltioiden välistä avoimuutta käymällä niiden kanssa perusteellisia keskusteluja asiaa koskevista komission ohjeista²⁷ ja ympäristö- ja energiatukea koskevista suuntaviivoista.

²⁵ Markkinoiden tekeminen uusiutuville energiamuodoille soveltuviksi merkitsee sitä, että lyhytaikaisista markkinoista on kehitettävä syvät, likvidit ja reaaliaikaisesti toimivat. Nykyiset sähköverkot, jotka on suunniteltu ja joita usein hoidetaan perinteistä sähköntuotantoa varten kansallisesti, eivät sovi parhaalla mahdollisella tavalla tulevaisuuden markkinoille, joilla uusiutuvat energialähteet ovat entistä merkittävämmässä asemassa ja joilla tarvitaan tasapainottamista niille luonnostaan kuuluvan vaihtelun kompensoimiseksi.

²⁶ Useat jäsenvaltiot tarkastelevat mahdollisuutta käyttää uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin mukaisia yhteistyömekanismeja saavuttaakseen kansalliset tavoitteensa kustannustehokkaasti. Komissio on tukenut tätä prosessia auttamalla jäsenvaltioita löytämään ratkaisuja näihin valtioiden rajat ylittäviin mekanismeihin liittyviin teknisiin ja rahoituksellisiin ongelmiin.

²⁷ Uusiutuvien energialähteiden tukijärjestelmien suunnittelua koskevat Euroopan komission ohjeet, SWD(2013) 439; Uusiutuvaan energiaan liittyvän yhteistyömekanismin käyttöä koskevat ohjeet, SWD(2013) 440.

Uusiutuvaa sähköntuotantoa koskevissa investointipäätöksissä on otettava huomioon kyseisen voimavaran saatavuuteen ja verkkoon liittyvät fyysiset ominaisuudet, yleinen hyväksyntä, kulutuksen sijainti ja hallinnolliset esteet. Uuden infrastruktuurin, erityisesti liitännäverkkojen, kehittämisen on myös alennettava uusiutuvan sähkön integroinnista sähkön sisämarkkinoihin aiheutuvia kustannuksia.

EU:n on investoitava kehittyneisiin, kestäviin, vaihtoehtoihin polttoaineisiin, myös biopolttoaineiden tuotantoprosesseihin, ja yleisesti ottaen biotalouteen. Sillä tavoin EU voi säilyttää teollisen ja teknologisen johtoasemansa ja saavuttaa ilmastonmuutostavoitteensa. EU:n on myös otettava huomioon bioenergian vaikutus ympäristöön, maankäyttöön ja elintarvikkeiden tuotantoon. EU:n investointiohjelma sekä muut EU:n rahoituslähteet voisivat olla avuksi tarvittavan rahoituksen varmistamisessa.

2.5. Tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä edistävä energiaunioni

Uudella tutkimus- ja innovointistrategialla on oltava keskeinen sija energiaunionissa. Jotta Euroopan energiaunioni voi olla maailman kärjessä uusiutuvan energian alalla, sillä on oltava johtoasema uusiutuvia energialähteitä koskevissa seuraavan sukupolven teknologioissa ja varastointiratkaisuissa.

Vastaavasti EU:sta on tultava älykkäiden verkkojen ja älykotiteknologian, puhtaan liikenteen ja puhtaiden fossiilisten polttoaineiden sekä maailman turvallisimman ydinvoimatuotannon edelläkävijä. Se on keskeinen edellytys sille, että energiaunionista voi tulla kasvun, työllisyyden ja kilpailukykyyn veturi.

Vaikka eurooppalaisia tutkimusohjelmia on jo onnistuttu parantamaan merkittävästi, vielä paljon enemmän on tehtävissä. Ollaan vielä kaukana siitä, että tutkimustoiminta olisi täysin koordinoitua ja kohdennettua ja EU:n ja jäsenvaltioiden ohjelmat nivoutuisivat tehokkaasti yhteisten tavoitteiden ja tuotosten ympärille. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää, että jokaisella koko EU:n alueella investoidulla eurolla saadaan mahdollisimman paljon tulosta aikaan. Sen vuoksi on noudatettava yhdenmukaista lähestymistapaa, jotta saadaan aikaan yhteisvaikutuksia. On tehtävä yhteistyötä toimien koordinoimiseksi ja tulosten aikaansaamiseksi ja luotava tiiviimmät yhteydet tutkimuksen ja teollisuuden välille. Sitä kautta voidaan saada uusia teknologioita EU:n markkinoille.

Jotta siihen päästäisiin, energiajärjestelmän muutosta voitaisiin nopeuttaa Euroopan energia-alan tutkimusta ja innovointia koskevalla uudella lähestymistavalla²⁸. Sen olisi pohjaututtava Horisontti 2020 -puiteohjelmaan ja siihen olisi otettava mukaan kaikki jäsenvaltiot, sidosryhmät ja komissio.

Toimet olisi ryhmiteltävä seuraaviin neljään painopistealueeseen, joihin jäsenvaltiot ja komissio sitoutuisivat:

- maailman johtoasema uusiutuvaan energiaan liittyvien seuraavan sukupolven teknologioiden kehittämisessä, mukaan lukien ympäristöä säästävät tuotantomenetelmät ja biomassan ja biopolttoaineiden käyttö sekä energian varastointi;

²⁸ Siihen olisi sisällyttävä päivitetty strateginen energiateknologiasuunnitelma ja liikennealan strateginen tutkimus- ja innovointiohjelma.

- energia-alan muutokseen osallistumisen tekeminen kuluttajille helpommaksi älykkäiden verkkojen, älykkäiden kodinkoneiden, älykkäiden kaupunkien ja älykotijärjestelmien avulla;
- tehokkaat energiajärjestelmät ja teknologian hyödyntäminen rakennuskannan saamiseksi energianeutraaliksi, ja
- kestävämmät liikennejärjestelmät, jotka kehittävät ja ottavat käyttöön laajassa mittakaavassa innovatiivisia teknologioita ja palveluita, joilla lisätään energiatehokkuutta ja vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä.

Näiden neljän yhteisen prioriteetin lisäksi on myös muita tutkimustyön painopisteitä, joiden osalta komission ja niiden jäsenvaltioiden, jotka haluavat hyödyntää kyseistä tekniikkaa, on syytä tehostaa yhteistyötä:

- Hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia (CCS) sekä hiilidioksidin talteenottoa ja käyttöä (CCU) energia- ja teollisuusaloilla koskeva tulevaisuuteen suuntautuva lähestymistapa, joka on ratkaiseva vuodeksi 2050 asetettujen ilmastotavoitteiden kustannustehokkaan saavuttamisen kannalta. Se edellyttää suotuisaa toimintakehystä, muun muassa päästökauppajärjestelmän uudistamista sekä uutta innovointirahastoa, jotta voidaan lisätä selkeyttä yritysten ja sijoittajien kannalta, mikä on tarpeen asianomaisen teknologian kehittämiseksi.
- Ydinvoimalla tuotetaan nykyisin liki 30 prosenttia EU:n sähköstä.²⁹ EU:n on varmistettava, että jäsenvaltiot noudattavat tiukimpia mahdollisia turvallisuutta, ydinturvavalvontaa, jätehuoltoa ja ydinmateriaalin leviämisen estämistä koskevia vaatimuksia. EU:n olisi myös varmistettava muun muassa ITER-organisaation³⁰ kautta, että se pystyy ylläpitämään teknologisen johtoasemansa ydinvoima-alalla, jotta sen energia- ja teknologiariippuvuus ei kasva.

Innovaatiovetoinen siirtyminen vähähiiliseen talouteen tarjoaa huomattavia mahdollisuuksia kasvuun ja työpaikkojen luomiseen. Se synnyttää uusia liiketoimintaloja, uusia liiketoimintamalleja ja uusia työnkuvia. Teknologinen johtoasema ei riitä, vaan sen lisäksi on kehitettävä teollista tuotantokapasiteettia ja teknologian toimitusketjuja halki Euroopan. Sitä varten on tuotava yhteen tutkimuslaitoksia, teollisuutta, rahoitusala ja viranomaisia. Näiden linjausten mukainen tehokas teollisuusstrategia antaa EU:n tuotannonalalle mahdollisuuden hyötyä etulyöntiasemasta niin omilla kuin kansainvälisillä teknologiamarkkinoilla, ja se vaikuttaa myönteisesti kilpailukykyyn ja työpaikkojen syntymiseen.

Komissio selvittää, miten julkisten hankintojen potentiaalia teollisuuden ja yritysten innovoinnin vauhdittajana ja vihreän kasvun edistäjänä sekä EU:n sisällä että sen rajojen ulkopuolella voidaan hyödyntää. Komissio aikoo hyödyntää täysimääräisesti EU:n kauppapolitiikkaa parantaakseen energiaunioniin liittyvien teknologioiden ja palvelujen pääsyä ulkomaiden markkinoille sekä suojellakseen EU:n markkinoita hyvän kauppapöytäkirjan vastaisilta käytännöiltä. Komissio myös tukee muita maita niiden pyrkimyksissä luoda nykyaikaisia ja kestäviä energiajärjestelmiä. Komissio huolehtii yhteistyössä jäsenvaltioiden ja alueiden kanssa siitä, että EU:n eri rahastojen välillä saadaan aikaan synergiaetuja ja että innovointiin saatavissa olevaa koheesiopolitiikan rahoitusta hyödynnetään täysimääräisesti.

²⁹ Ks. Euroopan energiavarmuusstrategia, COM(2014) 330.

Muutos merkitsee myös sitä, että eräitä aloja, liiketoimintamalleja tai työnkuvia on mukautettava. Uusia tai mukautettuja työtehtäviä varten on perustettava ammatillisia koulutusohjelmia ja muita koulutusväyliä, jotka vastaavat yritysten uusia tarpeita ja antavat työntekijöille vankan ammattitaidon. Jotta energiajärjestelmän muutos olisi oikeudenmukainen ja tasapuolinen, tiettyjen alojen työntekijöille on tarjottava uudelleen- tai täydennyskoulutusta ja tarvittaessa työmarkkinatoimenpiteitä tarkoituksenmukaisella tasolla. Työmarkkinaosapuolten ensikäden tieto ja kokemus on tässä suhteessa ratkaisevan tärkeää. Komissio välittää tietoa työmarkkinaosapuolille ja kehottaa niitä sisällyttämään energia-alan muuttumisen työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun Euroopan tasolla.

3. Energiaunionin hallinto

Energiaunioniin tarvitaan myös yhdenmety hallinto- ja seurantaprosessi sen varmistamiseksi, että kaikki energiaan liittyvät toimet niin EU:n tasolla kuin jäsenvaltio-, alue- ja paikallistasollakin edistävät energiaunionin tavoitteita. Hallintoprosessin puitteissa olisi voitava

- koota yhteen energia- ja ilmastotoimet sekä toimet muilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla, niin että politiikan johdonmukaisuus pitkällä aikavälillä lisääntyy. Tämä tarjoaa pitkäaikaista varmuutta ja ohjausta myös sijoittajille;
- varmistaa energian sisämarkkinoiden toteuttaminen ja vuoteen 2030 ulottuvien ilmasto- ja energiapolitiikan puitteiden täytäntöönpano ja erityisesti niiden vuodeksi 2030 sovittujen tavoitteiden saavuttaminen, jotka koskevat uusiutuvaa energiaa, energiatehokkuutta, päästökauppajärjestelmään kuulumattomia päästöjä ja liitännäverkkoja;
- keventää nykyisiä suunnittelu- ja raportointivaatimuksia ja välttää siten tarpeetonta hallinnollista raskautta;
- aloittaa energiavuoropuhelu sidosryhmien kanssa, jotta saadaan tietoa politiikan laadintaa varten ja voidaan tukea sidosryhmien aktiivista osallistumista energiajärjestelmän muutokseen hallintaan;
- syventää jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä, myös aluetasolla, ja yhteistyötä komission kanssa;
- parantaa energiaunionin tukemiseksi tarvittavia tietoja, analyysijä ja tiedustelutietoja kokoamalla asiaankuuluvat tiedot yhteen ja asettamalla ne helposti kaikkien sidosryhmien saataville, ja
- raportoida Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain energiaunionin tilasta, jotta voidaan puuttua keskeisiin ongelmiin ja ohjata periaatekeskustelua.

Komissio käynnistää Euroopan energiaunionin dynaamisen hallintoprosessin. Vaikka kyseisen hallintoprosessin ja talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson välillä on selkeitä yhteyksiä, prosessit hallitaan erikseen.

4. Energiaunionin toteuttaminen

Energiaunionin aikaan saamiseksi on toteutettava tässä strategiassa kuvatut toimet, joista esitetään jäljempänä 15 kohdan tiivistelmä. Oheisessa etenemissuunnitelmassa esitetään kaikki strategian yhteydessä kehitettävät aloitteet ja selkeä aikataulu niiden hyväksymistä ja täytäntöönpanoa varten sekä kunkin vastuualueet. Komissio katsoo niiden olevan kiinteästi yhteydessä toisiinsa ja vastaavan sitä määrätietoisuuden tasoa, jota EU tarvitsee energiajärjestelmänsä muuttamiseksi.

Toteuttamisen onnistuminen edellyttää poliittista sitoutumista kaikilta asianosaisilta, kuten EU:n toimielimiltä, jäsenvaltioilta, Euroopan investointipankilta ja muilta sidosryhmiltä, myös alue- ja paikallistasolla, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden sekä paremman sääntelyn periaatteen mukaisesti.

EU:n on voitava reagoida odottamattomiin tapahtumiin, tarttua uusiin tilaisuuksiin ja ennakoida ja mukautua tuleviin suuntauksiin. Tarvittaessa komissio aikoo käyttää aloiteoikeuttaan reagoidakseen tapahtumiin asianmukaisella tavalla.

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään tämän strategian energiaunionin toteuttamiseksi ja osallistumaan aktiivisesti sen täytäntöönpanoon tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa.

*

* *

Energiaunionin 15 toimenpidettä

1. Energiaan liittyvän voimassa oleva lainsäädännön täytäntöönpano kaikilta osin ja sen noudattamisen tiukka valvonta on ensisijainen edellytys energiaunionin perustamiselle.

- Komissio varmistaa kaikin mahdollisin välinein, että jäsenvaltiot panevat kaikin osin täytäntöön energialainsäädännön, erityisesti energia-alan kolmannen sisämarkkinapaketin, ja se valvoo tiukasti perustamissopimuksen kilpailusääntöjen noudattamista.

2. EU:n on monipuolistettava kaasunsaantiaan ja tehtävä siitä paremmin toimitushäiriöitä kestävä.

- Komissio ehdottaa kaasua koskevaa joustavuus- ja monipuolistamispakettia vuosien 2015–2016 aikana tarkistamalla kaasunsaannin turvaamista koskevan nykyisen asetuksen.
- Komissio laatii kattavan strategian nesteytettyä maakaasua (LNG) ja sen varastointia varten, ja
- Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa kehittääkseen pääsyä vaihtoehtoisten toimittajien kaasuvaroihin, mukaan lukien eteläinen kaasukäytävä, Välimeri ja Algeria, jotta voidaan vähentää nykyistä riippuvuutta yksittäisistä toimittajista.

3. Hallitustenvälisten sopimusten olisi oltava täysin EU:n lainsäädännön mukaisia ja entistä avoimempia.

- Komissio aikoo ehdottaa hallitustenvälisiä sopimuksia koskevan päätöksen tarkistamista vuonna 2016. Tarkistuksilla varmistetaan sopimusten yhteensopivuus EU:n lainsäädännön kanssa ennen niiden neuvottelemista, otetaan komissio mukaan neuvotteluihin, kehitetään EU:n säännöt kattavia vakiomuotoisia sopimuslausekkeita ja lisätään kaupallisten kaasuntoimitussopimusten avoimuutta.

4. Oikeanlainen infrastruktuuri on välttämätön edellytys energian sisämarkkinoiden toteuttamiselle, uusiutuvien energialähteiden integroinnille ja toimitusvarmuudelle.

- Komissio tukee suurten infrastruktuurihankkeiden, erityisesti yhteistä etua koskevien hankkeiden, toteutusta käytettävissä olevin rahoitusvaroin, kuten Verkojen Eurooppa -välineestä, Euroopan rakenne- ja investointirahastoista ja tulevasta Euroopan strategisten investointien rahastosta. Siten pyritään saamaan aikaan vipuvaikutusta tarvittavan yksityisen ja julkisen rahoituksen houkuttelemiseksi.
- Komissio kokoaa yhteen tietoja EU:n rahoittamista infrastruktuurihankkeista johdonmukaisuuden parantamiseksi ja hankkeiden vaikutuksen maksimoimiseksi.
- Komissio perustaa energiainfrastruktuurifoorumin, jolla keskustellaan suurten infrastruktuurihankkeiden edistymisestä jäsenvaltioiden, alueellisten yhteistyöryhmien ja EU:n toimielinten kanssa. Foorumi kokoontuu ensimmäisen kerran vuoden 2015 lopulla.

5. Saumattomasti toimivien, kansalaisia hyödyttävien energian sisämarkkinoiden luominen, energian toimitusvarmuuden varmistaminen, uusiutuvien energiamuotojen integroiminen markkinoille ja kapasiteettimekanismien tämänhetkisen koordinoimattoman kehityksen oikaiseminen jäsenvaltioissa edellyttävät nykyisen markkinarakenteen tarkistamista.

- Komissio aikoo antaa sähkön toimitusvarmuutta koskevan lainsäädäntöehdotuksen vuonna 2016.
- Komissio ehdottaa Euroopan sähkömarkkinoiden uutta rakennetta vuonna 2015, ja antaa lainsäädäntöehdotuksia vuonna 2016.

6. Energia-alan kolmannessa sisämarkkinapakettissa vahvistettua sääntelykehystä on kehitettävä edelleen, jotta saadaan aikaan niin kansalaisten kuin yritysten kannalta saumattomasti toimivat energian sisämarkkinat.

- Komissio tarkistaa sääntelykehystä ja erityisesti energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) ja siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen (ENTSO) toimintaa vuosien 2015–2016 aikana ja ehdottaa asianmukaisia toimia, joilla vahvistetaan EU:n sääntelykehystä.

7. Alueelliset lähestymistavat markkinoiden yhdentymiseen ovat tärkeä osa siirtymistä kohti täysin yhdenyhteistä EU:n laajuisia energiamarkkinoita.

- Komissio laatii ohjeita alueellista yhteistyötä varten ja osallistuu aktiivisesti alueellisten yhteistyöelinten toimintaan jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa.

8. Energian kustannuksia ja hintoja sekä julkista tukea koskevan avoimuuden lisääminen edistää markkinoiden yhdentymistä ja auttaa kartoittamaan toimenpiteitä, jotka vääristävät sisämarkkinoiden toimintaa.

- Komissio laatii joka toinen vuosi kertomuksen energian hinnoista ja analysoi perusteellisesti verojen ja tukien merkitystä ja pyrkii poistamaan vaihteittain kustannuksia alhaisemmiksi säännellyt hinnat.
- Kansallisella ja alueellisella tasolla olisi toteutettava toimia heikoimmassa asemassa olevien kuluttajien suojelemiseksi sosiaalipolitiikan avulla.

9. EU on asettanut tavoitteekseen saada aikaan vähintään 27 prosentin energian säästöt vuoteen 2030 mennessä.

- Vuosina 2015 ja 2016 komissio arvioi uudelleen kaiken asiaankuuluvan energiatehokkuutta koskevan lainsäädäntönsä ja esittää tarvittaessa tarkistuksia, joilla tuetaan pääsyä vuoden 2030 tavoitteeseen.
- Jäsenvaltioiden ja alueiden olisi hyödynnettävä entistä enemmän asuntojen uudistamiseen tarkoitettuja EU:n varoja.

10. Rakennuksissa on valtava energiansäästöpotentiaali. Olemassa olevien rakennusten energiatehokkuutta parantavilla muutostöillä ja hyödyntämällä täysimittaisesti sisätilojen kestäväää lämmitystä ja jäähdytystä voidaan pienentää EU:n energian tuonnista aiheutuvia laskuja, parantaa energiaturvallisuutta ja vähentää kotitalouksien ja yritysten energiakustannuksia.

- Komissio kehittää olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden parantamista

varten ”Älykästä rahoitusta älykkäille rakennuksille” -aloitetta, joka helpottaa rahoituksen saantia nykyisistä rahoitusvälineistä.

- Komissio ehdottaa strategiaa, jonka tarkoituksena on helpottaa investointeja lämmitykseen ja jäähdytykseen.

11. EU:n on vauhditettava liikennealan muuttumista energiatehokkaammaksi ja vähähiilisemmäksi ja sen asteittaista siirtymistä vaihtoehtoihin polttoaineisiin sekä energia- ja liikennejärjestelmien integrointia.

- Komissio aikoo ehdottaa kattavaa tieliikennepakettia, jolla edistetään infrastruktuurin tehokkaampaa hinnoittelua ja älykkäiden liikennematkailijien käyttöönottoa ja parannetaan energiatehokkuutta.
- Komissio toteuttaa lisätoimia luodakseen oikeat markkinaolosuhteet vaihtoehtoisten polttoaineiden käytön ja saastuttamattomien ajoneuvojen hankinnan yleistymiselle. Sitä varten kehitetään erilaisia kansallisia, alueellisia ja paikallisia toimenpiteitä, joihin EU antaa tukensa.

12. EU hyväksyi lokakuun Eurooppa-neuvostossa vuoteen 2030 ulottuvat ilmasto- ja energiapolitiikan puitteet. Seuraavaksi ne on pantava täytäntöön. EU antaa kunnianhimoisen panoksensa kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin.

- Komissio aikoo ehdottaa lainsäädäntöä, jotta lokakuussa 2014 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston sopima kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskeva tavoite voidaan saavuttaa sekä päästökauppajärjestelmässä että siihen kuulumattomilla aloilla.

13. EU on sopinut, että vähintään 27 prosenttia EU:ssa käytetystä energiasta on uusiutuvista lähteistä tuotettua vuoteen 2030 mennessä.

- Komissio aikoo ehdottaa uusiutuvaa energiaa koskevaa uutta lainsäädäntöpakettia vuosien 2016–2017 kuluessa. Siihen sisältyy kestävä kehityksen mukaisia biomassaa ja biopolttoaineita koskeva uusi politiikka sekä lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että vuoteen 2030 koskeva tavoite saavutetaan kustannustehokkaasti.

14. EU:n on kehitettävä tulevaisuuteen suuntautuva, ilmastoon ja energiaan keskittyvä tutkimus- ja investointistrategia, jotta Eurooppa voi säilyttää teknologisen johtoasemansa ja laajentaa vientimahdollisuuksiaan.

- Komissio aikoo ehdottaa vuosina 2015–2016 energia-alan tutkimusta ja investointeja koskevaa eurooppalaista lähestymistapaa, johon sisältyy parannettu strateginen energiateknologiasuunnitelma ja liikennealan strateginen tutkimus- ja innovointiohjelma ja jossa on muutama keskeinen painopisteala ja selkeät tavoitteet.
- Komissio laatii aloitteen, joka liittyy maailmanlaajuiseen johtoasemaan energia- ja ilmastoalan teknologiassa ja innovoinnissa, vauhdittaakseen uusien työpaikkojen syntymistä ja kasvua.

15. EU käyttää kaikkia ulkopoliittikan välineitä sen varmistamiseen, että vahva ja yhtenäinen EU käy rakentavaa vuoropuhelua kumppaneidensa kanssa ja että sillä on yhtenäinen linja energia- ja ilmastoasioissa.

- Komission on yhdessä korkean edustajan / varapuheenjohtajan ja jäsenvaltioiden

kanssa määrää uudistaa EU:n energia- ja ilmastodiplomatiaa.

- Komissio kehittää yhdessä korkean edustajan / varapuheenjohtajan kanssa aktiivisia toimia, joilla lujitetaan EU:n kolmansien maiden kanssa tekemää yhteistyötä energia-alalla, myös uusiutuvien energialähteiden ja energiatehokkuuden osalta.
- Komissio aikoo hyödyntää täysimääräisesti EU:n ulkomaankauppapolitiikkaa edistääkseen energiavarojen saatavuutta ja eurooppalaisten energiateknologian ja -palvelujen pääsyä ulkomaisille markkinoille.